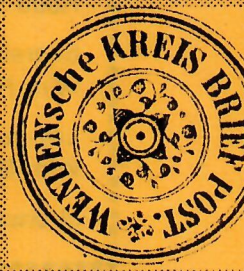
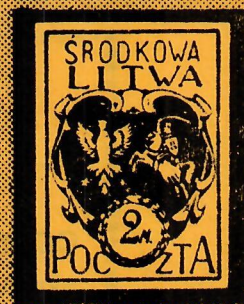


philatelistengroep

'Het Baltische Gebied'

opgericht 9 oktober 1982



philatelistengroep

'Het Baltische Gebied'

COLOFON:

opgericht 9 oktober 1982

Algem. leiding:

Ruud W. van Wijnen, Zenostraat 17, 3076 AR Rotterdam, tel. 010 - 192622

Secretariaat:

Wim R. Muller, Einsteinlaan 23, 2641 ZL Pijnacker, tel. 01736 - 5512

Lay-out:

Wim Bachman, Klingendaal 25, 2641 MA Pijnacker, tel 01736 - 4755

gironummer 3243251 t.n.v. phil.groep 'Het Baltische Gebied' te Pijnacker

Nummer 4.

1 juli 1934.

Beste mensen,

Met enige trots brengen we in dit nummer van ons blad de resultaten van een studie naar de plaatfouten van de zgn. Vilnius-uitgaven van Litouwen (Mi. 1-8).

Ons medelid dhr. Zuijdweght speelde daarin een belangrijke rol en hij stelde ons de gegevens en het materiaal ter beschikking. Ook ditmaal verzorgde Wim Bachman de illustraties.

Het ligt in de bedoeling alle provisorische uitgaven van Litouwen op dezelfde manier in ons blad onder de loupe te nemen.

Op onze voorjaarsbijeenkomst bleek grote belangstelling te bestaan voor een gebundelde herpublicatie van de Letland-artikelen van Jan Poulie. Daar wordt aan gewerkt; een voorproefje treft u in dit blad.

Een derde bijdrage is van de hand van Andre de Bruin. Hij brengt licht in de veelheid aan spellingen van de waarde aanduidingen op Litouwse zegels.

In de nummering van de pagina's hebben we een nieuwigheid aangebracht: de 4 vóór het cirkeltje duidt het nummer van de uitgave aan; in het cirkeltje kunt u naar eigen behoefte de bladzijden nummeren.

Iedereen een prettige vakantie gewenst en tot ziens op onze volgende bijeenkomst (29 sept.),

Ruud van Wijnen.

Kamppost.

1. Estland. "Die Lagerpostmarken des Estenlagers Geislingen/Steige 1947-50", door Gunnar J. Koppermann. E.F. 29, 1983, bla. 127-129.
2. Litouwen. "Hanau - Baltic displaced persons camp; Uorra team no. 27 Lithuanian headquarters". LPSNY 123, 124, 125, dec. 1982 - jun. 1984.

Landkaarten.

1. Letland. Vidzeme, Kurzeme, Latgale. L.C. 1. 1974.
 Riga. L.C. 22. 1977.
 Ventspils, Kuldiga. L.C. 23.
 Liepaja, Valdemarpils. 24.
 Tukums, Auce. 25.
 Ainazi, Limbazi, Riga. 26.
 Bauska, Rujiena. 27.
 Valmiera, Madliena. 28.
 Jekabpils, Liepna, Subata. 29.
 Aluksne, Madona. 30.
 Vilani, Daugavpils. 31.
 Ludza, Jaunlatgale. 32/33.
 Indra, Rigas Jurmala. 34.
2. Estland. Postleitkarte des Generalbezirks Estland 1943. E.F. 29, 1983, blz. 158-159.

Letland - emissies.

1. Zonnesymbool, door A.Petrevics. Mi. 1-2. L.C. 1, 1974.
2. Zonnesymbool (op gelinieerd papier), door A.Petrevics. Mi. 3-5. L.C. 2, 1974.
 L.C. 3, 1974.
3. Zonnesymbool (op dun papier), door A.Petrevics. Mi. 6-14. L.C. 7, 8 en 9, 1975.
4. Zonnesymbool, plaatvariëteiten, door M. Tirums. Mi. 1-2. L.C. 9, 1975.
5. Zonnesymbool, eerste dag van uitgifte, door A.Petrevics. Mi. 1-2. L.C. 25, 1978.
6. Zonnesymbool, (op papier met watermerk), Mi. 15-23. door A.Petrevica. L.C. 10, 11 en 12, 1975.
7. Bevrijding van Riga, door A.Petrevics. Mi. 25x-27x L.C. 13 en 14, 1976.
 25y-27y L.C. 22, 1977.
8. Noord-Letland uitgave, door A.Petrevics. Mi. 24 A-B. L.C. 15, 1976.
 Ph.B. 56, 1974.
9. Zonnesymbool (3 en 5 rub.), door A.Petrevics. Mi 30-31a L.C. 16, 1976.

Letland - emissies.

10. "Latvija-Afrika" opdrukken, door A.Nuksa.
L.C. 17, 1976.
L.C. 18, 1976.
11. Eén jaar onafhankelijkheid, door A.Petrevics.
Mi. 32 L.C. 17, 1976.
33-35. L.C. 18, 1976.
12. Bevrijding van Koerland, door A.Petrevics.
Mi. 36-39. L.C. 19, 1976.
13. Zonnesymbool (gewoon papier), door A.Petrevics.
Mi. 46-50, 31b. L.C. 20, 1977.
14. Bevrijding van Latgale, door A.Petrevics.
Mi. 40-41. L.C. 22, 1977.
15. Nationale Vergadering, door A.Petrevics.
Mi. 42-45. L.C. 23, 1977-78.
16. Rode Kruis. door A.Petrevics.
Mi. 51-54. L.C. 24, 1978.
17. Opdrukken. door A.Petrevics.
Mi. 55-57 L.C. 25, 1978.
Mi. 58-59. L.C. 26, 1979.
Mi. 60-64. L.C. 27, 1979.
Mi. 69 L.C. 28, 1979-80.
Mi. 65-68. L.C. 28, 1979-80.
Mi. 70-74. L.C. 29, 1980.
18. Luchtpost. door A.Petrevics.
Mi. 75-76. L.C. 30, 1980.
19. Landswapen door A.Petrevics.
Mi 77-88 rubliswaarden. L.C. 30 en 31.
plaattypen. L.C. 32/33.
Mi 89-99 santimiwaarden. L.C. 32/33 en 34.
19. Zonnesymbool, lijst door A.Petrevics.
Mi. 1-2. van L.C. 19, 1977.
bekende kaarten.
20. Zonnesymbool. "Moederstenen en plaatfouten van de
bij G.D.Meyer gedrukte zegels".
door B.Marquardt. Ph.B. 64 t/m 67.
21. Bevrijding van Riga. "Moederstenen en plaatfouten".
door B.Marquardt. Ph.B. 68-70.
22. Eén jaar onafhankelijkheid, door B.Marquardt.
Ph.B. 68-70, dec.1979.
23. Bevrijding van Koerland, door B.Marquardt.
Ph.B. 71-73, 1981.
24. Bevrijding van Latgale, door B.Marquardt.
Ph. B. 71-73, 1981.
25. Wapenzegels, tandingen, door H.Zuijdwegt.
hBG 2, juli 1983.
26. Zonnesymbool (op landkaarten), door H.Zuijdwegt.
Mi. 1-2. hBG 3, jan. 1984.

De EERSTE en TWEEDE VILNIUS uitgave.

27 dec. - 31 dec. 1918.



Inleiding.

Van maart 1915 tot aan het einde van de eerste wereldoorlog was het grondgebied van de latere republiek Litouwen bezet door Duitse troepen.

Postaal maakte het gebied deel uit van het zgn. Postgebiet Ober.-Ost.

Met instemming van de Duitsers slaagden de Litouwers erin om in de jaren 1917-'18 stap voor stap vorm te geven aan hun onafhankelijkheidsstreven. De onafhankelijkheidsverklaring vond plaats op 16 februari 1918 en werd op 23 maart 1918 erkend door de Duitse keizer.

Duitsland verloor echter de eerste wereldoorlog (11 nov. 1918, wapenstilstand) en de Sovjet-Unie annuleerde de met Duitsland gesloten vrede van Brest-Litovsk waarbij ze afstand had gedaan van het Baltische gebied.

Vanaf midden november 1918 begonnen de Duitse troepen zich terug te trekken uit Litouwen. Ze werden bijna op de voet gevolgd door bolsjewistische eenheden.

Vilnius, de Litouwse hoofdstad, werd in de nacht van 5 op 6 januari 1919 bezet. De Litouwse regering was twee dagen ervoor naar Kaunas gegaan.

De postale organisatie.

Op 16 november 1918 werd Benediktas Tamosevicius benoemd tot eerste postmeester van Litouwen. Aan hem was de taak om voor 26 december de organisatie van de Litouwse posten van de grond te krijgen, omdat op die dag de Duitse post zijn werkzaamheden zou beeindigen.

Pogingen om de voorzieningen en de Ober.-Ost zegels van de vertrekkende Duitsers over te nemen mislukten, waarmee ook de mogelijkheid verviel om door middel van het overdrukken van Ober.-Ost zegels een voorlopige eerste Litouwse uitgave tot stand te brengen.

Als gevolg daarvan moesten in de nacht van 26 op 27 december in grote haast de eerste Litouwse zegels worden gedrukt.

Het drukken van de eerste Litouwse zegels gebeurde in de drukkerij van M. Kukta in Vilnius (vandaar "Vilnius"- uitgaven).

Het ontwerp werd verzorgd door Jonas Strazdus, een employé van de drukkerij, waar men geen enkele ervaring had met het drukken van zegels.

De eerste oplage bestond uit twee zegels in de waarden 10 en 15 skatiky.

Door de dunne cijfers, die waarschijnlijk niet voldeden, zijn deze zegels te onderscheiden van dezelfde waarden van de tweede oplage die 4 dagen later verscheen.

10 15

Eerste uitgave.

10 15

Tweede uitgave.

Afgezien van de waarde aanduidingen verschillen de Eerste en Tweede Vilnius uitgave niet van elkaar, omdat ze gedrukt werden van dezelfde plaat, waarbij slechts de cijfers werden veranderd.

De zegels werden in boekdruk uitgevoerd. De drukplaat bestond uit 20 met de hand gezette clichés.

De lettervoorraad van de drukkerij was slecht van kwaliteit en beperkt van omvang. Dit laatste valt goed te zien aan de laatste letter van het woord skatiky.

De goede letter was maar 7x voorradig. Twaalf maal gebruikte de drukker een omgekeerde h en één maal nam hij een u met een omgekeerde apostrof.

skatiky

Goede letter,
7x gebruikt.

skatiky

Omgekeerde h,
12x gebruikt.

skatiky

U met apostrof,
1x gebruikt.

Door onregelmatigheden in de belettering en de vele gebreken aan de cirkeltjes die het kader van de zegels vormen, kunnen we van ieder los zegel de oorspronkelijke plaats (= positie) in het vel van 20 terug vinden. M.a.w. we kunnen de zegels "platen".

Dit kan alleen aan de hand van zgn. plaatfouten: onbedoelde, maar bij ieder zegel op dezelfde plaats in het vel voorkomen- de, konstante afwijkingen. Hierdoor onderscheidt ieder zegel zich van alle andere zegels in het vel.

Onderzoek naar de plaatfouten van de Vilnius-uitgaven is gedaan door wijlen ir. G.O.J. van Ditzhuyzen en de heer H. Zuijdweg. De resultaten van hun werk publiceren we hier.

Voor de bepaling van de oorspronkelijke positie van een zegel in het vel zijn de plaatfouten primair én voldoende. Verder kan gelet worden op de schrijfwijze van de *y* in *skatiky* en de tanding van de zegels.

skatiky posities: 1, 5, 11, 12, 14, 15 en 16.

skatiky posities: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 13,
17, 18, 19 en 20.

skatiky positie: 9.

De tanding ($11\frac{1}{2}$) van de zegels komt aan de buitenzijde van het velletje niet voor. Slechts zes zegels zijn daardoor aan vier zijden getand.

Aan één of twee zijden ongetande zegels kunnen echter verknipt zijn om ze te laten doorgaan voor zegels van de rand.

De tanding vormt dus slechts een ondersteunend kenmerk bij de bepaling van de positie van het zegel.

Naast typische plaatfouten vertoont ieder zegel van de Vilnius uitgaven wel één of meerdere zgn. druktoevalligheden in de vorm van vlekjes, stippen, verdikking of verdunning van letters e.d. Ze kunnen tijdens het drukken veroorzaakt zijn door de slechte kwaliteit van het papier, stofjes of de mate van be-inkting.

Bij de beschrijving van de afzonderlijke zegels is een onderscheid gemaakt tussen plaatfouten en diversen (druktoevalligheden, tandingen).

Michel-
nummers

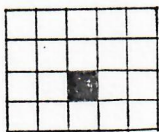
Oplagen.

1.	10 sk.	5000.
2.	15 sk.	5000.
3.	10 sk.	15.960.
4.	15 sk.	16.080.
5.	20 sk.	23.000.
6.	30 sk.	20.000.
7.	40 sk.	13.780.
8.	50 sk.	17.700.

Tekst: Ruud W. van Wijnen.

Handleiding bij het opzoeken van de plaatfouten.

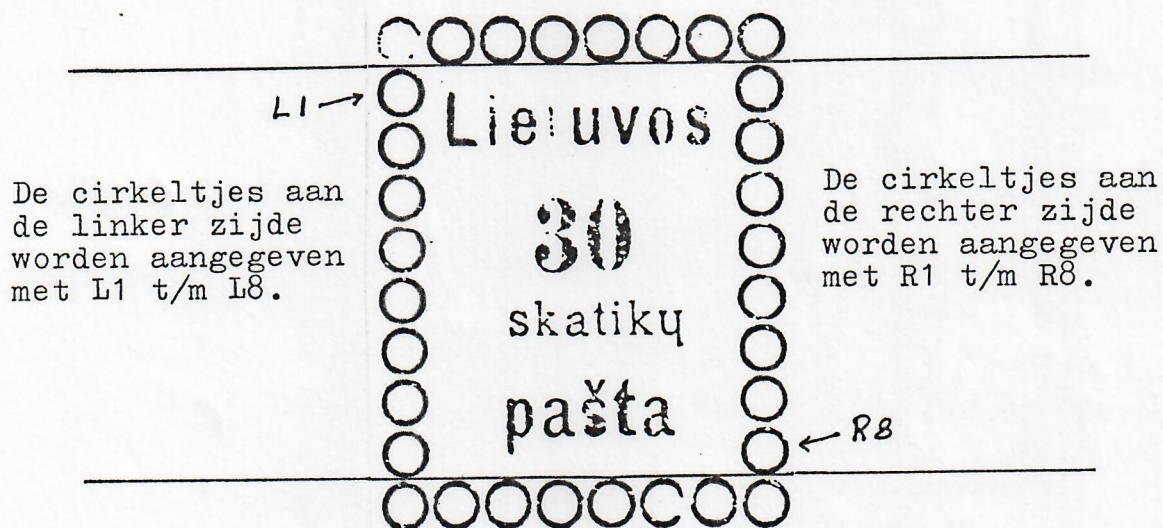
positie 13.



Geeft aan welke
plaats een zegel
heeft in het vel.

Veel plaatfouten zijn terug te vinden in de cirkeltjes.
Om het opzoeken te vergemakkelijken heeft ieder cirkeltje
een letter/cijfer combinatie gekregen.

De cirkeltjes van de bovenste rij worden aangegeven
met B1 t/m B8.



De cirkeltjes van de onderste rij worden aangegeven
met O1 t/m O8.

Hoofdkenmerken = plaatfouten.

06 rechts gebroken. Het zesde cirkeltje van de onderste rij
is gebroken.

Diversen:

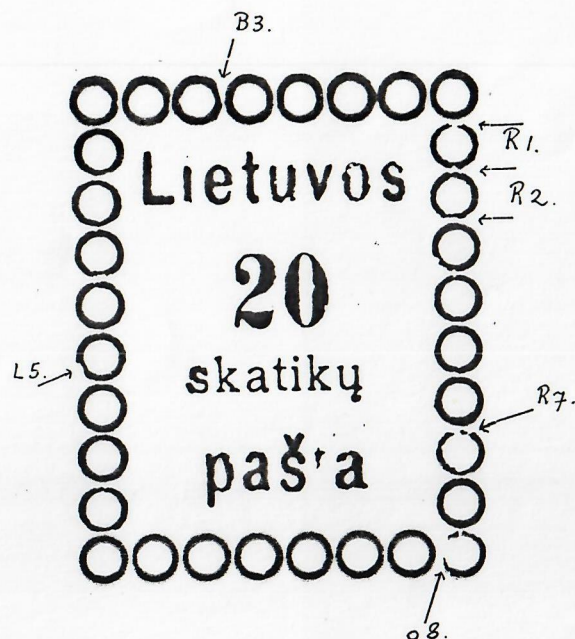
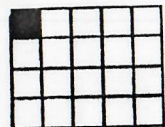
- Lietuvos vaag.

Het streepje onder een letter geeft aan
om welke letter in een woord het gaat;
in dit geval om de t van Lietuvos die
opvallend dun is gedrukt.



VILNIUS uitgaven.

positie 1.



Hoofdkenmerken:

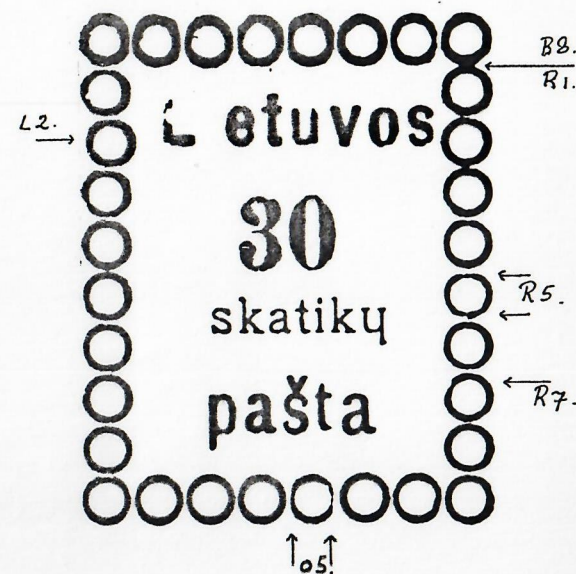
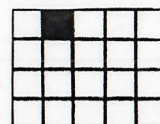
- B3 rechtsboven afgeplat.
- R7 bovenzijde beschadigd.
- O8 linkerzijde open.
- L5 linksonder inkeping.

Diversen:

- Lietuvos minimale punt.
- pasta beschadigd.
- R1 en R2 beschadigd.
- Linker- en bovenzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 2.



Hoofdkenmerken:

- B8 en R1 met elkaar verbonden.
- R5 boven- en onderzijde afgeplat.
- R7 linksboven afgeplat.
- O5 linker- en rechterzijde afgeplat.
- L2 staat iets naar binnen.

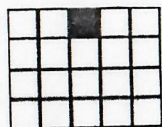
Lietuvos beschadigd.

Diversen:

- Lietuvos vaak beschadigd of ontbrekend.
- Bovenzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 3.



Hoofdkenmerken:

- O6 rechterzijde beschadigd.
- L4 bovenzijde open.
- L6 bovenzijde afgeplat.

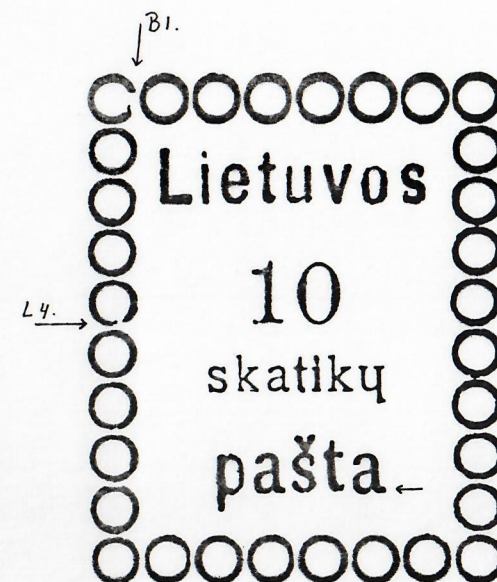
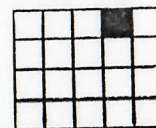
pašta met horrelvoetje.

Diversen:

- 10 inkeping, alleen bij tweede uitgave.
- R8 linksonder inkeping.
- O8 bovenzijde afgeplat.
- Bovenzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 4.



Hoofdkenmerken:

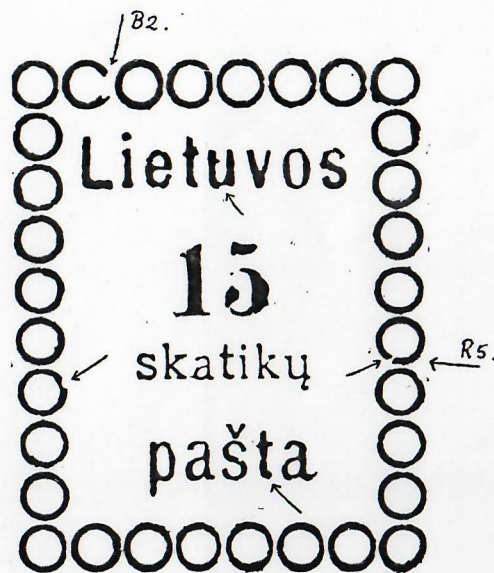
- B1 rechterzijde geopend.
- L4 rechtsonder geopend.

Diversen:

- pašta staat lager dan de rest van het woord.
- L8 bovenzijde afgeplat.
- Bovenzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 5.



Hoofdkenmerken:

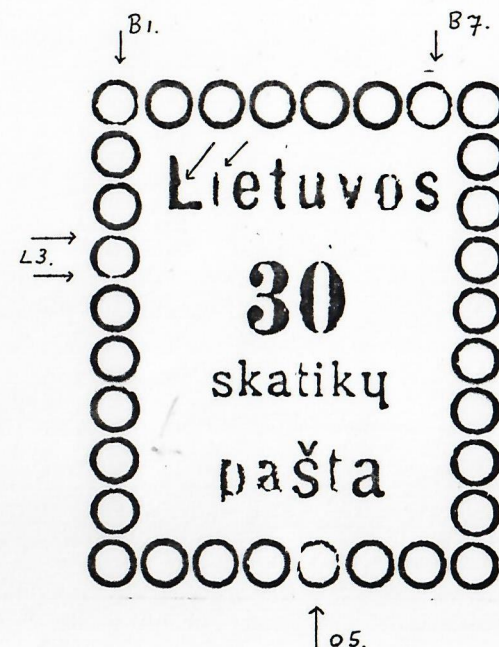
- B2 rechts open.
- R5 linksonder open.
- L6 rechtsboven inkeping.

Diversen:

- Lietuvos inkeping in ronding.
- pasta stomp.
- boven- en rechterzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 6.



Hoofdkenmerk:

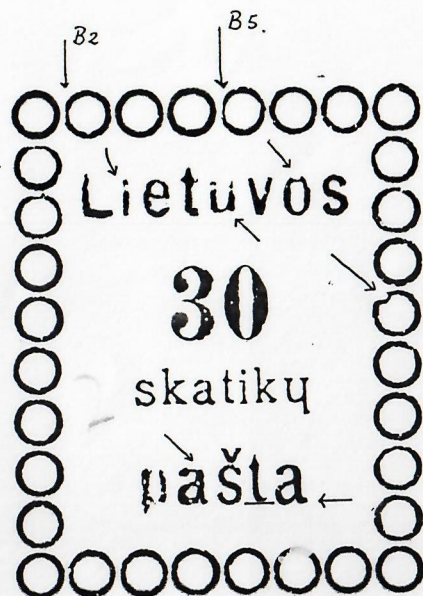
L van Lietuvos met verdikking.

Diversen:

- Lietuvos zonder punt.
- B1 en B7 zwak gedrukt.
- O5 zwak gedrukt.
- L3 boven- en onderzijde afgeplat.
- linkerzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 7.



Hoofdkenmerken:

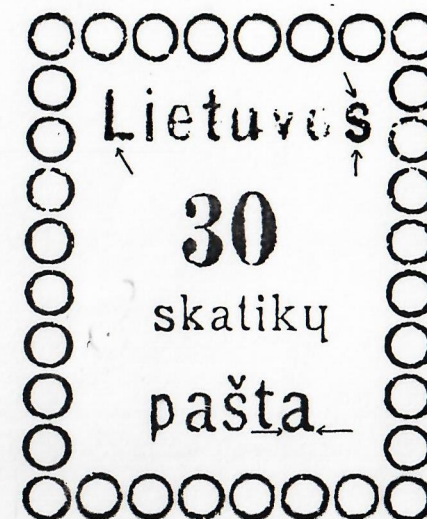
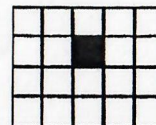
R4 linksboven inkeping.
Tweede a van pasta staat lager.
o van Lietuvos met witte stip of inkeping.

Diversen:

- B2 en B5 linkerzijde dun.
- Lietuvos gebroken, zonder punt.
- Lietuvos geen voet.
- pasta afgeplat.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 8.



Hoofdkenmerken:

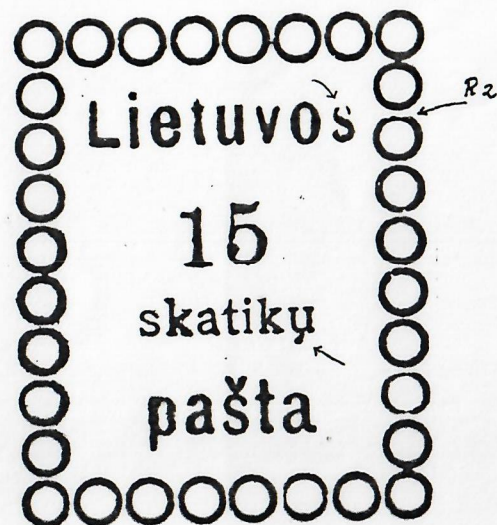
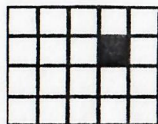
L van Lietuvos met inkeping in de voet.
Tweede a van pasta staat lager.

Diversen:

- Lietuvos groter.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 9.



Hoofdkenmerken:

Dit zegel is het enige met onder de u van skatiku een accent: ,

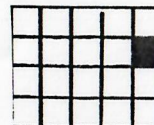
R2 boven afgeplat.

Diversen:

- Lietuvos kleiner dan de andere letters.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 10.



Hoofdkenmerken:

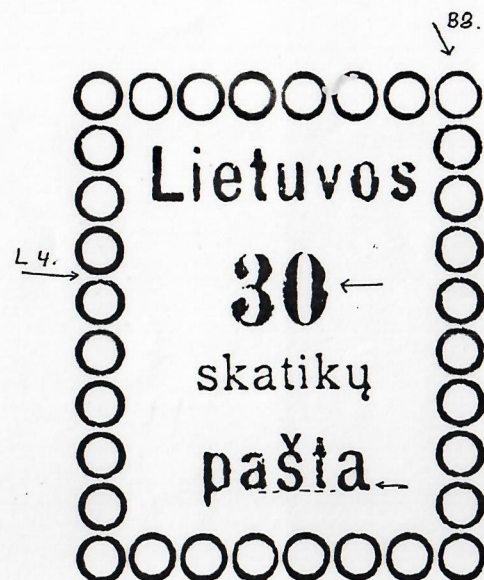
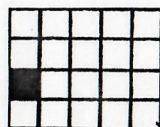
B8 rechtsboven inkeping.
07 linksonder gespleten.
Afgeplatte 0.

Diversen:

- pasta met puntige poot.
- pasta met stompe voet.
- rechterzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 11.



Hoofdkenmerken:

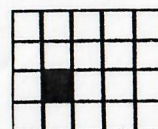
B8 dunne druk.
Inkeping in de 0.

Diversen:

- pasta iets lager staand.
- L4 boven afgeplat.
- linkerzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 12.



Hoofdkenmerken:

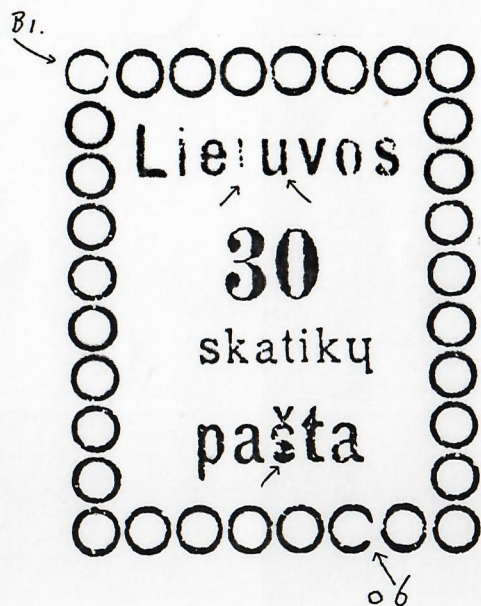
02 links afgeplat.
05 bovenin gebroken.

Diversen:

- Lietuvos slecht gedrukt.
- skatiku met wijde spatie tussen s en k.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 13.



Hoofdkenmerken:

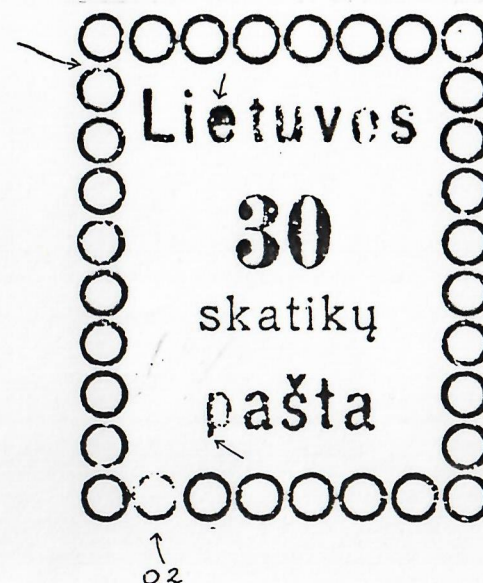
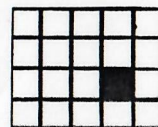
- B1 zwak afgedrukt.
- 06 rechts gebroken.

Diversen:

- Lietuvos vaag.
- Lietuvos rechte, gave poot.
- pasta dikke onderkant.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 14.



Hoofdkenmerken:

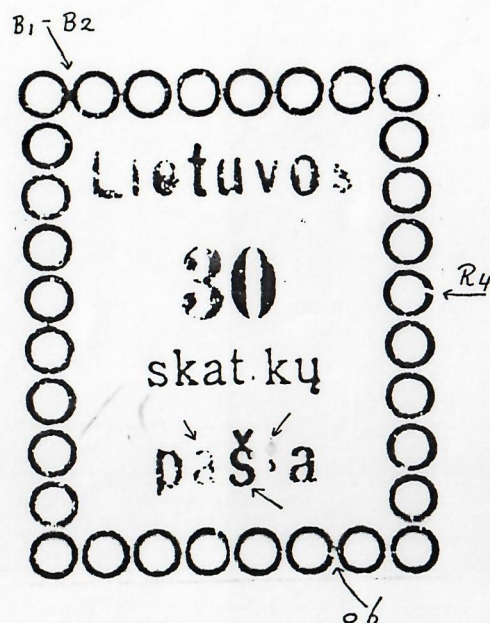
- 02 zwak afgedrukt.
- L1 zwak afgedrukt.

Diversen:

- Lietuvos min of meer opgevuld.
- pasta korte poot.
- vierzijdig getand.

VILNIUS uitgaven.

positie 15.



Hoofdkenmerken:

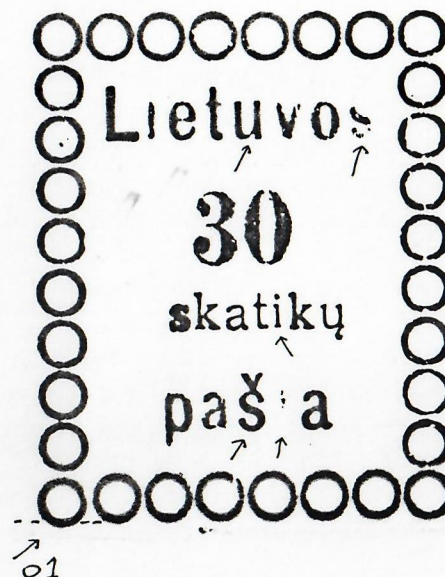
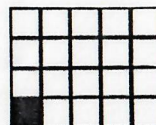
R4 rechterzijde met opening.
pasta met zware, grote s.

Diversen:

- B1 en B2 verbonden.
- pasta vaag.
- 06 rechts inkeping.
- rechterzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 16.



Hoofdkenmerken:

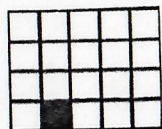
01 staat lager dan de andere cirkels.
Lietuvos zwak afgedrukt.

Diversen:

- Lietuvos gaaf.
- skatiku kleiner.
- pasta vaag of gebroken.
- pasta dik, rond type.
- linker- en onderzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 17.



Hoofdkenmerken:

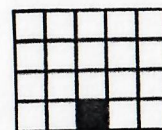
07 met inkeping.
u van Lietuvos met stip of opgevuld.

Diversen:

- skatiku korter dan andere letters.
- pasta korte poot.
- pasta verschillende a's.
- onderzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 18.



Hoofdkenmerk:

R8 met inkeping.

Diversen:

- B7 rechts inkeping.
- pasta kleiner.
- Lietuvos gebroken.
- onderzijde ongetand.

De opgevulde s van Lietuvos op de afbeelding is geen hoofdkenmerk, maar een druktoevalligheid.

VILNIUS uitgaven.

positie 19.



Hoofdkenmerken:

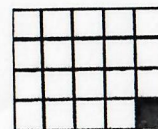
- B2 links open.
- B4 rechtsboven inkeping.
- L3 boven afgeplat.

Diversen:

- Lietuvos klein.
- pasta vette druk.
- R8 rechtsonder afgeplat.
- O8 rechtsonder inkeping.
- onderzijde ongetand.

VILNIUS uitgaven.

positie 20.



Hoofdkenmerken:

- R1 en R2 onderzijde open.
- L8 onderzijde dun.

Diversen:

- Lietuvos gaaf en groter.
- Rechter- en onderzijde ongetand.

Een van de beste beschrijvingen van de eerste uitgaven van Letland is nog steeds die van de hand van Jan Poulie. Deze in 1981 overleden landgenoot begon in het november-nummer, jaargang 1939, van het "Nederlandsch Maandblad voor Philatelie" aan een serie van 35 artikelen. Het laatste verscheen in het augustus-nummer van de jaargang 1947. Hieronder vindt u een overdruk van de tiende aflevering.

DE POSTZEGELS VAN LETLAND

door JAN POULIE.

X.

Letland nr. 36.

Ter gelegenheid van het eenjarig bestaan van de Letsche republiek verscheen op 18 November 1919 een herinneringszegel ter waarde van 10 kapeikas (bruin en rood). Het zegel verscheen in groot formaat, zegelbeeld 33×45 mm., en was ontworpen door prof. R. Sarrinsch. Het werd door de staatsdrukkerij te Riga in steendruk uitgevoerd en gedrukt op verschillende soorten papier in vellen van $11 \times 5 = 55$ zegels. Men gebruikte voor den druk twee steenen. De afdrukken onderscheiden zich door een eenigszins verschillende teekening. De zegels zijn echter te splitsen in 3 typen.

Type I (afb. 57) vertoont geen omrandingslijn langs de stam en bladen (pijl 1), voorts is de golvende lijn in de omranding smal (pijl 2).

Type II (afb. 58) vertoont een duidelijke omrandingslijn (pijl 1).

Type IIa (afb. 59) vertoont een onduidelijke omrandingslijn (pijl 1).

De golvende lijn in de omranding is bij type II en type IIa breder dan bij type I (pijl 2). Indien men door onduidelijken druk zou twijfelen of een zegel type IIa of type I is, geeft deze golvende lijn in de omranding dus den doorslag. Type I heeft een smallere lijn; type II en type IIa hebben een breedere lijn.

Type II en IIa zijn vanzelfsprekend afkomstig van denzelfden steen. Het ontstaan van type IIa is ongetwijfeld te wijten aan het gebruikte papier. Immers type IIa vindt men alleen bij den druk op glad papier, hoewel type II ook op deze papiersoort wordt gevonden.

De volgende papiersoorten komen voor:

Type I gedrukt op breedgestreept papier zonder watermerk (afb. 60).

Type II gedrukt op breedgestreept papier zonder watermerk.

Type II gedrukt op smalgestreept papier (afb. 61) met watermerk: Schleicher & Schüll / Original en hierboven een zeepaardje.

Type II en IIa gedrukt op glad papier met watermerk: Polar Bear / Ligat Paper, en hier tusschenin een ijsbeer, een ijsberg en het jaartal 1858.



Afb. 57.



Afb. 58.



Afb. 59.

De watermerken komen tweemaal op een vel voor en zijn in een blok van 12 zegels (3 X 4) volledig te zien. Deze fabrieks-watermerken van de betreffende papierfabrieken vindt men in 4 standen, t. w. normaalstand, kopstaand, verkeerdstaand, verkeerden kopstaand. Deze laatstgenoemden vormen dus feitelijk het spiegelbeeld van de twee eerstgenoemde standen.

Volledigheidshalve vermeld ik nog dat de twee verticaal gestreepte papiersoorten horizontale lijnen vertoonen. De verticaal smalgestreepte vellen (watermerk Schleicher & Schüll) vertoonen ook 11 horizontale lijnen met een onderlinge afstand van 27 mm. De verticaal breedgestreepte vellen (zonder watermerk) vertoonen ook 12 horizontale lijnen met een onderlinge afstand van 24 mm.

De totale oplage van de verschillende soorten bedraagt circa 500.000 stuks: De zegels zijn getand 11½. De tanding is steeds regelmatig. Ongetande zegels bestaan van deze uitgifte niet.

De verschillende papiersoorten hebben alle dezelfde waarde, met uitzondering van type II op breedgestreept papier. Hiervan schijnt de oplage zeer gering te zijn, tenminste men ziet dit zegel uiterst zelden. Gezien het feit, dat dit zegel alleen door speciaal-verzamelaars wordt gezocht, immers type II bestaat ook op glad papier, bedraagt de handelswaarde m. i. niet meer dan tienmaal de waarde van het gewone zegel.

De zegels zijn gelijkmatig gegomd met kleurloze gom.

Zegels met een duidelijken afdruk („Abklatsch“) van de bruine tint op de achterzijde van het zegel (afb. 62) komen bij type IIa voor.

Deze uitgifte vertoont eenige plaatfouten, waarvan de duidelijkste zijn:

Type I:
streepje rechts van hoofd;

lijn van linkerarm tot rechterbovenhoek;
wit driehoekje onder krans;
wit ruitje rechts van rechterp. ls.

Type II en IIa:

zegel 9: punt in A;
zegel 10: witte punt op het voetstuk;
zegel 26: W in Latwija beschadigd;
zegel 30: L onderaan verdikt;
zegel 34: het linkeroog blind;
zegel 50: witte doorn links van het hoofd;
zegel 51: witte punt onder de gordel.

De mij bekende tandingsafwijkingen zijn:

Type I (op breedgestreept papier):

verticaal ongetand in paar;
linkervelrand ongetand;
verticaal dubbel getand (afstand tusschen de dubbele tanding 1 mm.);
verticaal dubbel getand en horizontaal naar beneden geschoven tanding;
horizontaal naar beneden geschoven tanding;
verticaal dubbel getand in rechter velrand (afstand dubbele tanding 9 mm.);

verticaal ongetand over tenminste 4 rijen, misschien zelfs doorgaand over de geheele breedte van het vel, t. w. 11 rijen; de in mijn bezit zijnde strip van 4 zegels met breede ongetande zij-kanten moet n.l. afkomstig zijn van een vel, waarbij 4 maal de verticale tandingslijn is weggefallen, doch het is mogelijk dat de betreffende tandingsfout over het geheele vel voorkwam.

Type II (op smalgestreept papier):

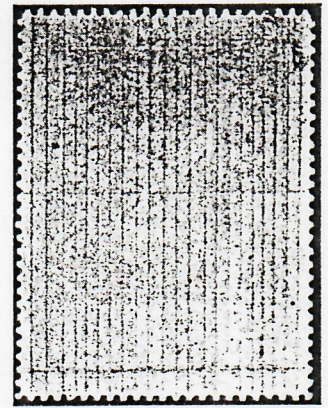
linker velrand ongetand;
verticaal dubbel getand.

Type IIa (op glad papier):

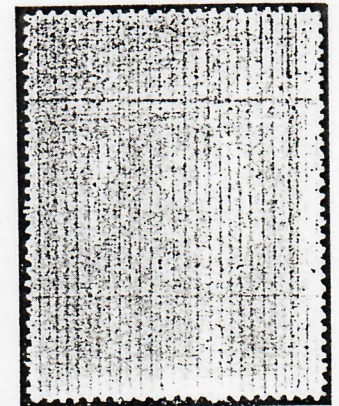
verticaal dubbel getand;
horizontaal dubbel getand (onderrand).

Voorts komt type II op smalgestreept papier voor met verschoven middenstuk (roode kleur). Zie ter verduidelijking van hetgeen met middenstuk wordt bedoeld proefdruk links (afb. 65 links); hier ontbreekt n.l. het middenstuk.

Vervalschingen van deze tiende uitgifte zijn mij niet bekend.



Afb. 60.



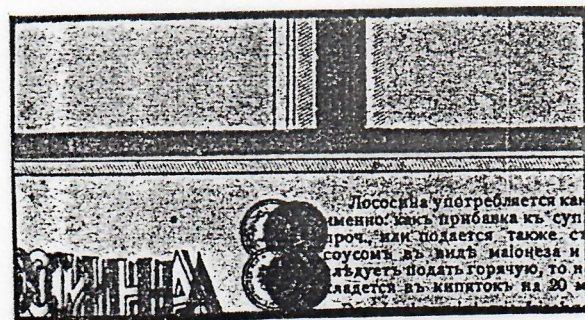
Afb. 61.



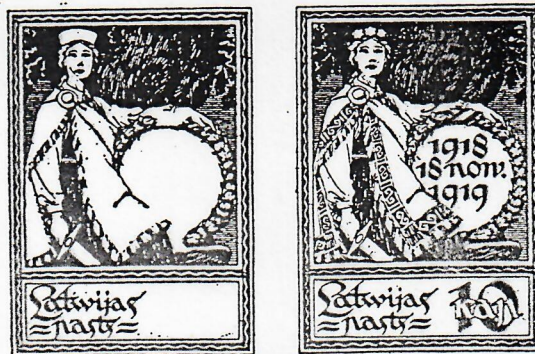
Afb. 62.



Afb. 63.



Afb. 64.



Afb. 65.

Van deze uitgifte bestaan de volgende proefdrukken:
 Type I in origineele kleuren (afb. 63) op etikettenpapier (afb. 64).
 Type I in zwarte kleur op geelachtig papier (afb. 65 rechts).
 Type II alleen de omranding van dit type (middenstuk van typen I en II zijn gelijk) (afb. 65 links).
 Er is te catalogiseeren:
 Nr. 36: 10 kap. type I op breedgestreept papier zonder watermerk.
 Nr. 36a: 10 kap. type II op breedgestreept papier zonder watermerk.
 Nr. 36b: 10 kap. type II op smalgestreept papier met watermerk: Schleicher & Schüll / Original.
 Nr. 36c: 10 kap. type II op glad papier met watermerk: Polar Bear / Ligat Paper.
 Nr. 36d: 10 kap. type IIa op glad papier met watermerk: Polar Bear / Ligat Paper.

De artikelen van Poulie vormen eigenlijk verplichte stof voor iedere Letland verzamelaar.

U kunt de jaargangen 1939 t/m 1943 en 1947 van het Nederlandsch Maandblad voor Philatelie lenen bij de Bondsbibliotheek in Arnhem (Fil.nummer 302).

Overzicht van de Letland-artikelen van Jan Poulie in het
Nederlandsch Maandblad voor Philatelie.

<u>Jrg.</u>	<u>Art.</u>	<u>blz.</u>	<u>Mir-nrs.</u>	
1939	I	236 e.v.	1,2.	Zonnesymbool op stafkaarten.
	II	257 e.v.	3,4,5.	Zonnesymbool op gelinieerd papier.
1940	III	10 e.v.	6 t/m 14.	Zonnesymbool - dun papier.
	IV	32 e.v.	15 - 23.	Zonnesymbool - papier met waterm.
	V	51	--	Smiltene-opdrukken.
	VI	71 e.v.	25x-27x.	Bevrijding Riga.
	VII	99	24.	Noord-Letland uitgave.
	VIII	118	25y-27y.	Bevrijding Riga, dun papier.
	IX	146	30, 31a.	Zonnesymbool.
	X	184 e.v.	32xyz.	Eén jaar onafhankelijkheid.
	XI	207 e.v.	33-35.	" " "
	XII	245 e.v.	36-39.	Bevrijding Koerland.
1941	XIII	25 e.v.	40-41.	Bevrijding Letgallen.
	XIV	52 e.v.	46-50.	Zonnesymbool.
	XV	88 e.v.	42-45.	Eerste zitting parlement.
	XVI	127 e.v.	51x-54x.	Rode Kruis - ongetand.
	XVII	165 e.v.	51y-54y.	Rode Kruis - 10 Mk-biljet.
	XVIII	192 e.v. en 218.	51z-54z.	Rode Kruis - 5 Rb-biljet.
	XIX	260 e.v.	55-57.	Opdrukken.
1942	XX	54.	58-59.	Opdrukken.
	XXI	68-69.	63.	Opdruk.
	XXII	88-89.	60.	Opdruk.
	XXIII	118.	64.	Opdruk.
	XXIV	156.	46, 48.	Zonnesymbool.
	XXV	189-190.	62.	Opdruk.
	XXVI	206.	61.	Opdruk.
	XXVII	218.	69.	Opdruk.
1943	XXVIII	31.	65z-68z.	Rode Kruis - opdruk.
	XXIX	47.	65y-68y.	" " "
	XXX	63 e.v.	70-74.	Opdrukken.
	XXXI	79 e.v.	31b.	Zonnesymbool.
	XXXII	94	75-76.	Luchtpost.
1947.	XXXIII	51 e.v.	77-88.	Permanente zegels, rublis.
	XXXIV	91 e.v.	89-99, 103-106, 112, 113.	Permanente zegels, santims.
	XXXV	103.	100-102.	Opdruk.

De waarde aanduidingen op de zegels van Litauen.

Het zal ook de niet-ingewijde verzamelaar wel zijn opgevallen, dat er verschillende waarde aanduidingen voorkomen op de zegels van Litauen. Onder verschillend wordt hiermede met name verstaan dat kennelijk gelijke muntwaarden verschillend worden geschreven. Wegens onbekendheid met dit fenomeen zijn deze verschillende schrijfwijzen in het verleden wel als foutdrukken aangemerkt. Dat dit laatste onjuist is zal hopelijk onderstaande duidelijk maken.

Allereerst een overzicht van de voorkomende vormen:

Skatikas	Auksinas	Centas	Litas	Markė
Skatikų	Auksinų	Centų	Litų	Markių
Skatikai	Auksinai	Centai	Litai	Markės
Skatikų	Auksinų	Centų	Litų	Markių

Het getal 1 regeert de eerste naamval, zie de eerste rij. Achter het getal 2 komt echter de zogenaamde "Dualis", een vorm die ook ondermeer in het Grieks voorkomt, zie de tweede rij.

De getallen 3 tot en met 9 regeren de eerste naamval meervoud (zie derde rij); terwijl de getallen 10 tot en met 20, alsmede alle verdere tientallen tot en met 1000 de tweede naamval meervoud tot gevolg hebben (zie vierde rij).

Het merkwaardige feit doet zich nu echter voor dat tussenliggende getallen de naamval meebrengen van de eenheden, dus bijvoorbeeld 21 met de eerste naamval meervoud etc. Terwijl het vrouwelijke woord Markė slechts voorkomt op de zegels van Memel, vinden we van de mannelijke woorden Auksinas, Centas, Litas en Skatikas meerdere vormen op de zegels.

Als voorbeeld volgen hieronder een aantal getallen met de verbuiging van de waarde aanduiding Centas:

1	vienas	centas	15	penkiolika	centu
2	du	centu	16	šešiolika	centu
3	trys	centai	17	septyniolika	centu
4	keturi	centai	18	aštuoniolika	centu
5	penki	centai	19	devyniolika	centu
6	šeši	centai	20	dvidešimts	centu
7	septyni	centai	21	dvidešimts-vienas	centas
8	aštuoni	centai	22	dvidešimts-du	centu
9	devyni	centai	25	dvidešimts-penki	centai
10	dešimtis	centu	30	trisdešimts	centu
11	vienuolika	centu	40	keturiasdešimts	centu
12	dvylika	centu	50	penkiasdešimts	centu
13	trylika	centu	100	šimtas	centu
14	keturiolika	centu	200	du šimtu	centu

P.M.: Enige telwoorden hebben een eigen vrouwelijke vorm:

1 : viena; 2 : dvi; 4 : keturius; 5 : penkios etc.

Opgemerkt moet worden dat deze schrijfwijzen niet altijd correct werden toegepast; zo werd de dualis-vorm regelmatig door de meervoudvorm vervangen, hetgeen grammaticaal onjuist was en is! Er komen op de zegels van Litauen echter ook waarde aanduidingen voor die pertinent onjuist moeten worden genoemd!

Als voorbeeld:

Litauen : 1923 Klaipeda - Memel uitgifte.

Bij de 30 en 60 centu ontbreekt de komma van de u.

Memel : 1923 Derde uitgifte na de bezetting door Litauen
(Michel no. 130) 25 Markiu i.p.v. 25 Markés.

Bronnen : 1. Illustriertes Briefmarken Journal (Senf)
van 1924 : blz. 287.

2. De geschiedenis van Litauen op de postzegels,
van mr. J.H. van Peurseem.

't Harde,
8 april 1984.

André de Bruin.

A D V E R T E N T I E S

- 1 aangeboden: Er zijn nog twee exemplaren te koop van het handboek
Postage Stamps of Lithuania.
Deze kosten f 50,- per stuk.
De oplage van dit boek was 2.000 stuks en is geheel uitverkocht.
bij de uitgever, The Collectors Club Inc. te New York.
Als U tot aankoop wilt overgaan, wendt U dan tot W.R.Muller
- 2 gevraagd: bankbiljetten en munten van de Baltische landen. door W.R.Muller

Wanner geeft U eens een advertentie op?